

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (pirmā palāta)

2014. gada 6. martā*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu — Sociālā politika — Direktīva 2006/54/EK — Vienlīdzīga attieksme pret vīriešiem un sievietēm nodarbinātības un profesijas jautājumos — Sagatavošanas kursi ierēdņa statusa iegūšanai — Izslēgšana ilgstošas prombūtnes dēļ — Prombūtne dzemdību atvaļinājuma dēļ

Lieta C-595/12

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Tribunale amministrativo regionale per il Lazio* (Itālija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2012. gada 4. oktobrī un kas Tiesā reģistrēts 2012. gada 19. decembrī, tiesvedībā

Loredana Napoli

pret

Ministero della Giustizia – Dipartimento dell'Amministrazione penitenziaria.

TIESA (pirmā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs A. Ticano [*A. Tizzano*], tiesneši E. Levits, M. Bergere [*M. Berger*], S. Rodins [*S. Rodin*] un F. Biltzens [*F. Biltgen*] (referents),

ģenerālvokāte J. Kokote [*J. Kokott*],

sekretārs A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

— Eiropas Komisijas vārdā – *C. Cattabriga* un *D. Martin*, pārstāvji,

ņemot vērā pēc ģenerālvokātes uzklauššanas pieņemto lēmumu izskatīt lietu bez ģenerālvokāta secinājumiem,

pasludina šo spriedumu.

* Tiesvedības valoda – itāļu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 5. jūlija Direktīvas 2006/54/EK par tāda principa īstenošanu, kas paredz vienlīdzīgas iespējas un attieksmi pret vīriešiem un sievietēm nodarbinātības un profesijas jautājumos, 2. panta 2. punkta c) apakšpunktu, 14. panta 2. punktu un 15. pantu (OV L 204, 23. lpp.).
- 2 Šis lūgums tika iesniegts saistībā ar tiesvedību starp *L. Napoli* un *Ministero della Giustizia – Dipartimento dell'Amministrazione penitenziaria* (Tieslietu ministrijas Ieslodzījuma vietu pārvaldes departamentu, turpmāk tekstā – “*Amministrazione penitenziaria*”) par to, ka *L. Napoli* tika izslēgta no ieslodzījuma vietu policijas komisāra palīgu sagatavošanas kursa pēc tam, kad viņa nebija apmeklējusi šo kursu vairāk kā 30 dienas, kaut arī šī prombūtne bija pamatota ar obligāto dzemdību atvaļinājumu.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

- 3 Direktīvas 2006/54 preambulas 2., 23., 25. un 28. apsvērumā ir noteikts:

“(2) Vienlīdzība starp vīriešiem un sievietēm ir Kopienas tiesību pamatprincips saskaņā ar [EK L]īguma 2. pantu un 3. panta 2. punktu, kā arī Tiesas judikatūru. Šie Līguma noteikumi paredz, ka līdztiesība starp vīriešiem un sievietēm ir Kopienas “uzdevums” un “mērķis”, un uzliek pienākumu veicināt to visās tās darbībās.

[..]

(23) No Tiesas prakses ir skaidrs, ka nelabvēlīga attieksme pret sievieti saistībā ar grūtniecību vai maternitāti ir tieša diskriminācija dzimuma dēļ. Tādēļ šāda attieksme būtu skaidri jāietver šajā direktīvā.

[..]

(25) Precizitātes dēļ ir arī lietderīgi izstrādāt skaidru noteikumu to grūtniecības un dzemdību atvaļinājumā esošu sieviešu darba tiesību aizsardzībai, un jo īpaši viņu tiesības atgriezties tajā pašā vai līdzvērtīgā amatā, neciešot nekādu nosacījumu un apstākļu pasliktināšanos šī atvaļinājuma dēļ un gūstot labumu no jebkādas darba apstākļu uzlabošanās, uz kuriem tām būtu tiesības to prombūtnes laikā.

[..]

(28) Lai efektīvi īstenotu vienlīdzīgas attieksmes principu, dalībvalstīm jāievieš piemērotas procedūras.”

- 4 Minētās direktīvas 1. pantā ir paredzēts:

“Šīs direktīvas mērķis ir nodrošināt tāda principa īstenošanu, kas paredz vienlīdzīgas iespējas un attieksmi pret vīriešiem un sievietēm nodarbinātības un profesijas jautājumos.

Tālab tajā ietverti noteikumi, lai īstenotu vienlīdzības principu attiecībā uz:

- a) piekļuvi darba iespējām, tostarp paaugstināšanai amatā, un profesionālajai sagatavošanai;
- b) darba nosacījumiem, tostarp darba samaksu;

c) nodarbinātības sociālā nodrošinājuma sistēmām.

Tajā arī ietverti noteikumi, lai nodrošinātu, ka šāda īstenošana ir efektīvāka, izveidojot atbilstošas procedūras.”

5 Šīs pašas direktīvas 2. panta 2. punkta c) apakšpunktā ir noteikts:

“Šajā direktīvā diskriminācija ietver:

[..]

c) jebkuru mazāk labvēlīgu attieksmi pret sievietēm, kas saistīta ar grūtniecības vai dzemdību atvaļinājumu [Padomes 1992. gada 19. oktobra] Direktīvas 92/85/EEK [par pasākumu ieviešanu, lai veicinātu drošības un veselības aizsardzības darbā uzlabošanu strādājošām grūtniecēm, sievietēm, kas strādā pēcdzemdību periodā, vai strādājošām sievietēm, kas baro bērnu ar krūti (desmitā atsevišķā direktīva Direktīvas 89/391/EEK 16. panta 1. punkta nozīmē) (OV L 348, 1. lpp.)] nozīmē.”

6 Direktīvas 2006/54 14. pantā ir noteikts:

“1. Ir aizliegta tieša vai netieša diskriminācija dzimuma dēļ valsts vai privātajā sektorā, tostarp valsts iestādēs, attiecībā uz:

[..]

c) nodarbinātības un darba nosacījumiem, tostarp atlaišanu no darba, kā arī darba samaksu, kā noteikts Līguma 141. pantā;

[..]

2. Attiecībā uz darba iespējām, tostarp ar tām saistīto sagatavošanu, dalībvalstis var paredzēt, ka dažāda attieksme, kuras pamatā ir ar dzimuma piederību saistīta īpašība, nerada diskrimināciju, ja attiecīgo profesionālo darbību rakstura dēļ vai kontekstā, kādā tās tiek veiktas, šāda īpašība veido patiesu un noteicošu profesionālo prasību, ar noteikumu, ka tās mērķis ir likumīgs un prasība ir samērīga.”

7 Šīs direktīvas 15. pantā, kas attiecas uz atgriešanos pēc dzemdību atvaļinājuma, ir noteikts:

“Sievietei dzemdību atvaļinājumā ir tiesības pēc minētā atvaļinājuma beigām atgriezties savā darbā vai līdzvērtīgā amatā ar noteikumiem un nosacījumiem, kas nav viņai mazāk labvēlīgi, un gūt labumu no visiem darba apstākļu uzlabojumiem, uz kuriem viņai būtu bijušas tiesības prombūtnes laikā.”

Itālijas tiesības

8 No iesniedzējtiesas nolēmuma izriet, ka saskaņā ar 9. pantu 2000. gada 21. maija Likumdošanas dekrētā Nr. 146, ar kuru veic ieslodzījuma vietu un nepilngadīgo tiesību aizsardzības galvenā biroja struktūru un darbinieku pielāgošanu un parasto un īpašo ieslodzījuma vietu policijas uzraudzības iestāžu izveidi, piemērojot 1999. gada 28. jūlija Likuma Nr. 266 12. pantu (*decreto legislativo n. 146 – Adeguamento delle strutture e degli organici dell'Amministrazione penitenziaria e dell'Ufficio centrale per la giustizia minorile, nonche' istituzione dei ruoli direttivi ordinario e speciale del Corpo di polizia penitenziaria, a norma dell'articolo 12 della legge 28 luglio 1999, n. 266*) (2000. gada 8. jūnija GURI Nr. 132, 3. lpp.; turpmāk tekstā – “Likumdošanas dekrēts Nr. 146/2000”), konkursa par ieslodzījuma vietu policijas parastās štata vadības komisāra palīgu laureātus nekavējoties ieceļ par komisāra palīgiem uz pārbaudes

laiku un viņiem ir jāapmeklē 12 mēnešu ilgs teorētisks un praktisks sagatavošanas kurss, pēc kura viņiem jākārt eksāmens. Ja eksāmens tiek veiksmīgi nokārtots, kandidātiem piešķir komisāra palīga kvalifikāciju, pretējā gadījumā viņiem jāapmeklē nākamais kurss.

- 9 Minētā likumdošanas dekrēta 10. panta 2. punktā ir noteikts:

“Darbinieki, kuri pamatota iemesla dēļ nav apmeklējuši kursu ilgāk par 30 dienām, var apmeklēt nākamo kursu. Sieviešu dzimuma darbinieces, kuru prombūtne ilgāk par 30 dienām ir bijusi dzemdību atvaļinājuma dēļ, var apmeklēt nākamo kursu pēc prombūtnes no darba periodiem, ko paredz māšu – darba ņēmēju aizsardzības normas.”

- 10 Ar 2001. gada 26. marta Likumdošanas dekrēta Nr. 151 par vienotu tekstu, kurā iekļautas 2000. gada 8. marta Likuma Nr. 53 15. pantā paredzētās tiesību normas attiecībā uz maternitātes un paternitātes aizsardzību un atbalstu (*decreto legislativo n. 151 – Testo unico delle disposizioni legislative in materia di tutela e sostegno della maternità e della paternità, a norma dell'articolo 15 della legge 8 marzo 2000, n. 53*) (2001. gada 26. aprīļa GURI Nr. 96 kārtējais pielikums, turpmāk tekstā – “Likumdošanas dekrēts Nr. 151”), 3. panta noteikumiem ir aizliegta jebkura diskriminācija dzimuma dēļ un līdz ar to jebkura mazāk labvēlīga attieksme, kas saistīta ar grūtniecības un dzemdību atvaļinājumu. Minētā dekrēta 16. pantā ir noteikts obligātais dzemdību atvaļinājums, un it īpaši ir noteikts aizliegums mātei strādāt trīs mēnešus pēc dzemdībām. Likumdošanas dekrēta Nr. 151 22. panta 3. punktā ir paredzēts pienākums pilnībā ieskaitīt dzemdību atvaļinājuma laiku izdienas periodā.
- 11 2010. gada 15. marta Likumdošanas dekrēta Nr. 66 par Bruņoto spēku rīcības kodeksu (*decreto legislativo n. 66 – Codice dell'ordinamento militare*) (2010. gada 8. maija GURI Nr. 106 kārtējais pielikums, turpmāk tekstā – “Likumdošanas dekrēts Nr. 66”) 1494. panta 5. punktā, kas attiecas uz bruņoto spēku, karabinieru korpusa un finanšu policijas militārajām darbiniecēm sievietēm, ir paredzēts, ka maternitātes gadījumā šīs darbinieces tiek izslēgtas no kursa, kurš sācies attiecīgajā pēcdzemdību laika posmā, tomēr piebilst, ka tad, ja veiksmīgi tiks nolikts eksāmens nākamajā kursā, attiecīgās darbinieces izdiena tiks rēķināta no sākotnējā kursa [norises laika].

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

- 12 *L. Napoli* izturēja 2009. gada 20. aprīlī izsludināto konkursu, iegūstot tiesības tikt ieceltai par ieslodzījuma vietu policijas parastās štata vadības komisāra palīgu, un 2011. gada 5. decembrī tika pieņemta sagatavošanas kursā, kuram bija jāsākas 28. decembrī.
- 13 2011. gada 7. decembrī *L. Napoli* bija dzemdības. Saskaņā ar valsts tiesību normām viņai tika noteikts obligātais dzemdību atvaļinājums uz trim mēnešiem, proti, līdz 2012. gada 7. martam.
- 14 Ar 2012. gada 4. janvāra aktu *Amministrazione penitenziaria* viņai ziņoja, ka pēc pirmajām 30 dzemdību atvaļinājuma dienām *L. Napoli* no kursa tiks izslēgta un atalgojuma izmaksa tiks pārtraukta saskaņā ar Likumdošanas dekrēta Nr. 146/2000 10. panta 2. punktu. Konkrētā pārvalde precizēja, ka viņai ir tiesības apmeklēt nākamo kursu, kas tiks organizēts.
- 15 Ar pirmo prasību, kas *Tribunale amministrativo regionale per il Lazio* (Lacio reģiona Administratīvajā tiesā) tika celta 2012. gada 27. februārī, *L. Napoli* apstrīdēja 2012. gada 4. janvāra aktu. Šajā tiesā tika celta otrā prasība, kurā bija iekļauti papildu pamati, par *Amministrazione penitenziaria* departamenta priekšnieka 2012. gada 9. marta dekrētu, ar kuru tika galīgi noteikta *L. Napoli* izslēgšana no kursa, dodot viņai iespēju apmeklēt nākamo kursu, bet bez tiesībām līdz attiecīgajam brīdim saņemt atalgojumu.

- 16 Šo prasību atbalstam *L. Napoli* vispirms apgalvoja, ka *Amministrazione penitenziaria* esot nepareizi piemērojusi Likumdošanas dekrēta Nr. 146/2000 10. pantu, jo saskaņā ar to, veicot aprēķinus, par kursa neapmeklējuma laiku būtu jāuzskata tikai mātes – darba ņēmējas brīvprātīgās prombūtnes laikposms, neiekļaujot tajā ar likumu noteikto obligātā atvaļinājuma laiku. Pakārtoti, un ja apstrīdētie lēmumi tomēr tiktu uzskatīti par atbilstošiem minētajam likumdošanas dekrētam, prasītāja ir apstrīdējusi attiecīgā likuma atbilstību Itālijas konstitūcijai.
- 17 *Tribunale amministrativo regionale per il Lazio*, izdodot pagaidu noregulējumu un noraidījusi prasības pirmo pamatu, atbalstīja pakārtoti izvirzīto pamatu. Tā atzina, ka Likumdošanas dekrēta Nr. 146/2000 10. pants nav saderīgs it īpaši ar Direktīvu 2006/54, ko Tiesa interpretējusi savā 2006. gada 16. februāra spriedumā lietā C-294/04 *Sarkatzis Herrero* (Krājums, I-1513. lpp.). Šī tiesa izdeva rīkojumu apturēt iepriekš minēto 2012. gada 9. marta dekrētu un tādējādi nolēma, ka *L. Napoli* bija jāpieņem atpakaļ kursā brīdī, kad beidzās obligātais dzemdību atvaļinājums.
- 18 Savā lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu minētā tiesa norāda, ka tai šķiet neiespējami, ka Likumdošanas dekrēta Nr. 146/2000 10. pantu varētu interpretēt kā saderīgu ar konstitūciju un Savienības tiesībām. Tādējādi attiecīgajā pantā ietvertais skaidrais formulējums, saskaņā ar kuru jāskata prombūtnes periodi, kas paredzēti māšu – darba ņēmēju aizsardzības normās, starp kurām noteikti ir jāiekļauj Likumdošanas dekrēta Nr. 151 16. pants, ar kuru tiek noteikts obligātais dzemdību atvaļinājums, liedz iesniedzējtiesai no iespējamiem variantiem par to, ko nozīmē šīs tiesību normas teksts, izvēlēties to, ar kuru visvairāk tiek ņemti vērā valsts konstitucionālie, kā arī Savienības tiesību pamatprincipi, nepiešķirot tam arī kādu jaunu nozīmi, ko nav vēlējies paredzēt likumdevējs. Turklāt Likumdošanas dekrēta Nr. 146/2000 10. pantā iekļautā mērķa, proti, ka komisāra palīga kandidātam jāiziet pienācīgs un pilns profesionālās sagatavošanas kurss, pirms viņam tiek uzticēti darba pienākumi, īstenošana, ir apšaubāma ne tikai brīvprātīgās prombūtnes gadījumos, bet tieši tāpat arī obligātās prombūtnes gadījumos.
- 19 Iesniedzējtiesa precizē, ka ir spēkā arī citas valsts tiesību normas, kas it īpaši attiecas uz nodarbināšanu bruņotajos spēkos, kā Likumdošanas dekrēta Nr. 66 1494. panta 5. punkts, saskaņā ar kuru no sagatavošanas kursiem tiek izslēgtas atsevišķas sievietes, kuras ir izmantojušas obligāto dzemdību atvaļinājumu. Tomēr šajā normā ir paredzēts, ka tad, ja veiksmīgi tiks nolikts eksāmens nākamajā kursā, attiecīgās darbinieces izdiena tiks rēķināta no sākotnējā kursa. Šī tiesību norma, kura ir vispārēja norma militārajā sistēmā, tomēr nav tieši piemērojama ieslodzījuma vietu policijai, kas ir “civilais korpus”.
- 20 Tādējādi *L. Napoli* tiek nodarīts kaitējums maternitātes dēļ, jo tā rada viņai mazāk labvēlīgus nosacījumus salīdzinājumā ar vīriešu dzimuma kolēģiem, kuri ir veiksmīgi izturējuši to pašu konkursu un ieskaitīti tajā pašā sagatavošanas kursā. Pat ja garantiju, kas attiecas uz iecelšanas juridisko seku iestāšanos, kas iedibināta Likumdošanas dekrēta Nr. 66 1494. panta 5. punktā, varētu pēc analogijas attiecināt uz viņu, ekonomiskās sekas tomēr neiestātos ar atpakaļejošu datumu. Līdz ar to *L. Napoli* tik un tā būtu zaudējusi gan atalgojumu, gan sociālās iemaksas, no kā viņa būtu varējusi gūt labumu, ja būtu varējusi pabeigt sākotnējo kursu.
- 21 Iesniedzējtiesa turklāt piebilst, ka tiesības, kas atzītas darba ņēmējai, kura izslēgta no pirmā kursa pēc dzemdību atvaļinājuma beigām, tikt pieņemtai nākamajā kursā, neuzliek pienākumu attiecīgajai pārvaldei organizēt šādu kursu. Par šī kursa organizēšanu lemj pārvalde pēc saviem ieskatiem, ņemot vērā vajadzību aizpildīt vakantās darba vietas, un tās rīcībā esošos saimnieciskos resursus. Tādējādi starp diviem kursiem var paiet vairāki gadi un iespēja šai darba ņēmējai apmeklēt citu kursu vēl aizvien nav droša. Tāpat šai darba ņēmējai nodarītais kaitējums var būt ļoti nopietns.
- 22 Protams, garantējot šai pašai darba ņēmējai iespēju apmeklēt nākamo kursu, ar Itālijas tiesību normām ir gribēts saskaņot sievietes tiesības strādāt ar sabiedrības interesēm, lai ieslodzījuma vietu policijā profesionālo pienākumu veikšanai darbā tiktu pieņemti tikai konkrētajā sagatavošanas kursā pienācīgi

sagatavoti kandidāti. Tomēr rodas jautājums par to, vai šāda sabiedrības interešu mērķa sasniegšanas nepieciešamība ir tāda, ar ko var attaisnot nelabvēlīgu attieksmi pret sievieti, kuras rezultātā viņa tiek izslēgta no konkrēta kursa pēc obligātā dzemdību atvaļinājuma.

23 Šādos apstākļos *Tribunale amministrativo regionale per il Lazio* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

- “1) Vai Direktīvas [2006/54] 15. pants ir piemērojams profesionālās sagatavošanas kursa apmeklējumam, kas būtisks darba attiecībām, un vai [tas] ir jāinterpretē tādējādi, ka pēc [dzemdību] atvaļinājuma beigām sieviešu dzimuma darba ņēmējai ir tiesības tikt ieskaitītai atpakaļ tajā pašā vēl notiekošajā kursā, vai [..] tomēr minēto pantu var interpretēt tādējādi, ka sieviešu dzimuma darba ņēmēju var ieskaitīt nākamajā kursā, kaut gan nav droši zināms, kad tas būs?”
- 2) Vai Direktīvas [2006/54] 2. panta 2. punkta c) apakšpunkts, kurā par diskriminējošu tiek uzskatīta jebkura mazāk labvēlīga attieksme, kas saistīta ar dzemdību atvaļinājumu, ir jāinterpretē tādējādi, ka tas garantē sieviešu dzimuma darba ņēmējai absolūtu aizsardzību, un to nedrīkst mazināt atšķirīgu interešu dēļ pretēji jebkurai būtiskai nevienlīdzībai [Tiesas 1998. gada 30. aprīļa spriedums lietā C-136/95 *Thibault, Recueil*, I-2011. lpp.], tādējādi, ka tas ir pretrunā valsts tiesiskajam regulējumam, kas, uzliekot pienākumu izslēgt no profesionālās sagatavošanas kursa un vienlaikus garantējot iespēju piedalīties nākamajā kursā, izvirza mērķi nodrošināt pienācīgu profesionālo sagatavotību, bet atņem sieviešu dzimuma darba ņēmējai iespēju agrāk piekļūt jaunam darba statusam kopā ar vīriešu dzimuma kolēģiem, kuri arī izturēja konkursu un tika ieskaitīti kursā, saņemot attiecīgo atalgojumu?
- 3) Vai Direktīvas [2006/54] 14. panta 2. punkts, saskaņā ar kuru dažāda attieksme nerada diskrimināciju, ja šāda īpašība veido patiesu profesionālo prasību, ir jāinterpretē tādējādi, ka tas ļauj dalībvalstij attālināt tādas darba ņēmējas piekļuvi darbam [..], kura nav varējusi iziet pilnu profesionālās sagatavošanas kursu dzemdību atvaļinājuma dēļ?
- 4) Minētajā gadījumā, [..] un pieļaujot, ka [Direktīvas 2006/54] 14. panta 2. punkts teorētiski ir piemērojams konkrētajai situācijai, kas paredzēta [jautājumā, kurš ir pirms] [minētās] normas, vai tomēr minētā norma kopā ar vispārīgo samērīguma principu ir jāinterpretē tādējādi, ka tā ir pretrunā valsts tiesiskajam regulējumam, kas paredz dzemdību atvaļinājumā esošas darba ņēmējas izslēgšanu no kursa, nevis nodrošina paralēlu kompensācijas kursu izveidi, kas ļautu novērst profesionālās sagatavotības trūkumu, tādējādi apvienojot mātes – darba ņēmējas tiesības un sabiedrības intereses, lai arī ar no tādas izvēles izrietošajām organizatoriskajām un finansiālajām izmaksām?
- 5) Vai Direktīva [2006/54], ja to interpretē tādējādi, ka tā ir pretrunā minētajam valsts tiesiskajam regulējumam, pauž minētajā aspektā *self-executing* normas, ko var tieši piemērot valsts tiesa?”

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pirmo un otro jautājumu

24 Ar pirmo un otro jautājumu, kas jāapskata kopā, iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Direktīvas 2006/54 2. panta 2. punkta c) apakšpunkts un 14. panta 1. punkta c) apakšpunkts, lasot tos kopā, kā arī šīs direktīvas 15. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tiem pretrunā ir tādas valsts tiesību normas, ar kurām, atsaucoties uz sabiedrības interesēm, sieviete, kura atrodas dzemdību atvaļinājumā, tiek izslēgta no profesionālās sagatavošanas kursa, kurš ir būtiska viņas darba daļa un kurš obligāti ir

jāapmeklē, lai varētu kandidēt uz iecelšanu pastāvīgā ierēdņa statusā, kā arī, lai varētu saņemt darba apstākļu uzlabojumu, nodrošinot viņai tiesības piedalīties nākamajā sagatavošanas kursā, bet tā norises laikam esot neesot zināmam.

- 25 Lai atbildētu uz šo jautājumu, pirmkārt, ir jāatgādina, ka Direktīvas 2006/54 2. panta 2. punkta c) apakšpunktā ir paredzēts, ka diskriminācija dzimuma dēļ ietver jebkuru mazāk labvēlīgu attieksmi pret sievietēm, kas saistīta ar grūtniecības vai dzemdību atvaļinājumu, un ka šīs direktīvas 14. panta 1. punktā ir precizētas jomas, kurās nav pieļaujama nekāda veida diskriminācija. Tādējādi ir aizliegta tieša vai netieša diskriminācija attiecībā uz pieejas darbam nosacījumiem, ieskaitot atlases kritērijus un darbā stāšanās nosacījumus, pieeju jebkāda veida un jebkāda līmeņa profesionālajai orientācijai, apmācībai, profesionalitātes uzlabošanai un pārkvalifikācijai, kā arī attiecībā uz profesionālo pieredzi, nodarbinātības un darba apstākļiem un līdzdalību darba ņēmēju vai citu personu pārstāvības organizēšanā (šajā ziņā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Sarkatzis Herrero*, 36. punkts).
- 26 Otrkārt, ir jānorāda, ka minētās direktīvas 15. pantā ir paredzēts, ka sievietei dzemdību atvaļinājumā ir tiesības pēc minētā atvaļinājuma beigām atgriezties savā darbā vai līdzvērtīgā amatā ar noteikumiem un nosacījumiem, kas nav viņai mazāk labvēlīgi, un gūt labumu no visiem darba apstākļu uzlabojumiem, uz kuriem viņai būtu bijušas tiesības prombūtnes laikā.
- 27 Šajā gadījumā, kā tas izriet arī no iesniedzējtiesas nolēmuma, nav strīda par to, ka *L. Napoli* ir darba attiecībās un ka kursi, no kuriem viņa tika izslēgta pēc sava kavējuma dzemdību atvaļinājuma dēļ, tika noteikti šo darba attiecību ietvaros un bija paredzēti, lai sagatavotos eksāmenam, kura veiksmīgas nokārtošanas gadījumā viņa iegūtu pieeju augstākam hierarhijas līmenim.
- 28 Tādējādi minētie kursi – gan attiecībā uz Direktīvas 2006/54 14. panta 1. punkta c) apakšpunktu, gan uz šīs direktīvas 15. pantu – ir jāuzskata par daļu no darba nosacījumiem, kas attiecas uz *L. Napoli* nodarbinātību (pēc analogijas skat., iepriekš minēto spriedumu lietā *Thibault*, 27. punkts, un 2004. gada 18. novembra spriedumu lietā *C-284/02 Sass*, Krājums, I-11143. lpp., 30. un 31. punkts).
- 29 Tomēr, ciktāl pamatlietā izskatāmā situācija attiecas uz atgriešanos no dzemdību atvaļinājuma un – kā tas izriet arī no šī sprieduma iepriekšējā punkta – ir saistīta ar darba nosacījumiem, kas piemērojami darba ņēmējai pēc atgriešanās no dzemdību atvaļinājuma, ir jāuzskata jautājums, kurš uzdots minētās direktīvas 15. panta kontekstā, kurā, savukārt, ir ietverts īpašs noteikums attiecībā uz izskatāmo gadījumu.
- 30 Attiecībā uz jautājumu, vai kā pamatlietā izskatāmā situācijā darba ņēmēja, kas atgriežas no dzemdību atvaļinājuma, ir tādos darba apstākļos, kas tai nav mazāk labvēlīgi, un gūt labumu no visiem darba apstākļu uzlabojumiem, uz kuriem viņai būtu bijušas tiesības prombūtnes laikā, ir jānorāda, ka dzemdību atvaļinājuma izmantošana nav ietekmējusi šīs darbinieces atbilstību amatam, ir ticis saglabāts *L. Napoli* komisāra palīga uz pārbaudes laiku statuss, kas nodrošina pieņemšanu nākamajā kursā, un ka minētā darbiniece atgriezās darbā, kurā viņa tika iecelta pirms dzemdību atvaļinājuma.
- 31 Tomēr izslēgšana no profesionālās sagatavošanas kursiem dzemdību atvaļinājuma izmantošanas dēļ negatīvi ietekmē *L. Napoli* darba nosacījumus.
- 32 Tādējādi pārējiem darbiniekiem, kuri tika pieņemti pirmajā sagatavošanas kursā, bija iespēja pilnībā apmeklēt konkrēto kursu un tad, ja viņi veiksmīgi nokārtoja kursu beigu eksāmenu, piekļūt augstākam hierarhijas līmenim komisāra palīga amatā un saņemt attiecīgu atalgojumu pirms *L. Napoli*. Bet viņai ir pienākums gaidīt nākamā apmācības kursa sākšanos, kas saskaņā ar iesniedzējtiesas secinājumiem turklāt ir notikums, kura īstenošanās laiks nav zināms.

- 33 Sekas izslēgšanai no pirmā kursa un sekojošais aizliegums piedalīties eksāmenā šī kursa noslēgumā ir tādi, ka ieinteresētā persona zaudē iespēju gūt labumu – kāds ir viņas kolēģiem – no darba apstākļu uzlabojumiem, un tādējādi minētais jāuzskata par tādu, kas rada nelabvēlīgu attieksmi Direktīvas 2006/54 15. panta izpratnē.
- 34 Šādu secinājumu neietekmē arguments, saskaņā ar kuru prasība sabiedrības interesēs minētajā eksāmenā piedalīties tikai tiem kandidātiem, kas ir atbilstoši sagatavoti, lai pildītu savus jaunus uzdevumus, ietver nosacījumu, ka viņiem ir jāpiedalās visos kursa posmos, kas ietilps attiecīgajā sagatavošanā.
- 35 Tādējādi, kaut arī atbildīgajām valsts iestādēm, ņemot vērā apstākļus, ir noteikta novērtējuma brīvība, paredzot pasākumus, ko tās uzskata par nepieciešamiem, lai nodrošinātu dalībvalsts sabiedrisko drošību (skat. it īpaši 2000. gada 11. janvāra spriedumu lietā *C-285/98 Kreil, Recueil*, I-69. lpp., 24. punkts), tām tomēr, nosakot atkāpes pasākumus no pamattiesībām, kā no vienlīdzīgas attieksmes principa pret vīriešiem un sievietēm, kura īstenošanas nodrošināšana paredzēta Direktīvā 2006/54, ir jāievēro samērīguma princips, kurš ir viens no Savienības tiesību vispārējiem principiem (šajā ziņā skat. it īpaši iepriekš minēto spriedumu lietā *Kreil*, 23. punkts).
- 36 Ir jāsecina, ka ar minēto samērīguma principu nav saderīgs tāds pasākums, kā pamatlietā apskatītais, ar kuru ir paredzēta automātiska izslēgšana no sagatavošanas kursiem un kas ietver aizliegumu kārtot vēlāk organizēto eksāmenu, neņemot vērā, it īpaši, ne brīdi šajosursos, kurā notiek prombūtne dzemdību atvaļinājuma dēļ, ne jau iegūto apmācību, un ar ko tiek noteiktas tiesības sievietei, kura ir izmantojusi konkrēto atvaļinājumu, piedalīties sagatavošanas kursā, kas tiks organizēts vēlākā, bet nezināmā laikā.
- 37 Šī principa neievērošana ir vēl uzkrītošāka, jo, kā to ir arī norādījusi iesniedzējtiesa, tas, ka nākamā sagatavošanas kursa sākuma brīdis ir nezināms, izriet no fakta, ka kompetentajām iestādēm nav pienākuma noteiktos termiņos organizēt šādu kursu.
- 38 Saistībā ar minēto ir jāpiebilst, ka, lai pārliecinātos par to, ka ir faktiskā vienlīdzība starp vīriešiem un sievietēm, kuru īstenošana ir paredzēta ar Direktīvas 2006/54 normām (skat. pēc analogijas iepriekš minēto spriedumu lietā *Thibault*, 26. punkts), dalībvalstīm piemīt noteikta novērtējuma brīvība un, šķiet, ir iespējams noteikt vienlīdzīgas attieksmes principam pret vīriešiem un sievietēm, kā pamatlietā apskatītā, mazāk kaitējošus pasākumus. Tādējādi, kā to norādījusi arī iesniedzējtiesa, valsts atbildīgās iestādes konkrētajā gadījumā var apsvērt saskaņot prasību nodrošināt kandidātu pilnīgu sagatavošanu ar darbinieču tiesībām, nosakot darbiniecei, kura atgriežas no dzemdību atvaļinājuma, vienlaicīgus atgūšanas kursus, kas būtu līdzvērtīgi sākotnējiem sagatavošanas kursiem tā, lai šī darbiniece varētu attiecīgajā laikā likt eksāmenu, kas viņai visātrāk ļautu piekļūt augstākam hierarhijas līmenim, un ietvert arī to, ka viņas karjeras attīstība nav nelabvēlīgāka kā vīriešu dzimtas kolēģa, kurš izturējis to pašu konkursu un pieņemts tajā pašā sākotnējā sagatavošanas kursā, karjeras attīstība.
- 39 No iepriekšminētajiem apsvērumiem izriet, ka uz pirmo un otro jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 2006/54 15. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tam pretrunā ir tādas valsts tiesību normas, saskaņā ar kurām, atsaucoties uz sabiedrības interesēm, tiek izslēgta sieviete, kura atrodas dzemdību atvaļinājumā, no profesionālās sagatavošanas kursa, kurš ir būtiska viņas darba daļa un kurš obligāti ir jāapmeklē, lai varētu kandidēt uz iecelšanu pastāvīgā ierēdņa statusā, kā arī, lai varētu saņemt darba apstākļu uzlabojumu, nodrošinot viņai tiesības piedalīties nākamajā sagatavošanas kursā, bet tā norises laikam neesot zināms.

Par trešo jautājumu

- 40 Ar savu trešo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Direktīvas 2006/54 14. panta 2. punkts ir piemērojams valsts tiesību aktam, kā pamatlietā izskatāmais, ar kuru neparedz noteiktu nodarbošanos tikai vīriešu dzimuma darbiniekiem, bet ar kuru tiek kavēta pieeja šim darbam darbiniecēm, kuras nav varējušas īstenot pilnīgu profesionālo sagatavošanu obligātā dzemdību atvaļinājuma dēļ.
- 41 Saistībā ar minēto ir jānorāda, ka konkrētās direktīvas 14. panta 2. punktam, tāpat kā Padomes 1976. gada 9. februāra Direktīvas 76/207/EEK par tāda principa īstenošanu, kas paredz vienlīdzīgu attieksmi pret vīriešiem un sievietēm attiecībā uz darbu, profesionālās izglītības un izaugsmes iespējām un darba apstākļiem (OV L 39, 40. lpp.), 2. panta 2. punktam, kas tika ar to aizstāts, ir izņēmuma normas raksturs no individuālajām tiesībām, kas noteiktas Direktīvas 2006/54 normās, ciktāl ar to dalībvalstīm tiek ļauts paredzēt, ka dažāda attieksme, kuras pamatā ir ar dzimuma piederību saistīta īpašība, ar atsevišķiem nosacījumiem, nerada diskrimināciju šīs direktīvas izpratnē. Tāpēc tas ir jāinterpretē šauri (šajā ziņā skat. 1986. gada 15. maija spriedumu lietā 222/84 *Johnston*, *Recueil*, 1651. lpp., 36. punkts, un 1999. gada 26. oktobra spriedumu lietā C-273/97 *Sirdar*, *Recueil*, I-7403. lpp., 23. punkts).
- 42 Ir jāsecina, ka pamatlietā nav ne apgalvots, pat ne minēts, ka piemērojamajās valsts tiesību normās ietvertā īpašība, kas saistīta ar dzimumu, ir patiesa un noteicoša profesionāla prasība šī darba veikšanai vai ka valsts kompetentās iestādes attiecībā uz ieslodzījuma vietu policijas komisāra palīga pienākumu veikšanu ir izmantojušas savu novērtējuma brīvību, kas arī ir paredzēta konkrētajā direktīvā, vai ir vēlējušas izmantot šo novērtējuma brīvību.
- 43 No iepriekšminētajiem apsvērumiem izriet, ka uz trešo jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 2006/54 14. panta 2. punkts nav piemērojams valsts tiesību aktam, kā pamatlietā izskatāmais, ar kuru neparedz noteiktu nodarbošanos tikai vīriešu dzimuma darbiniekiem, bet ar kuru tiek kavēta pieeja šim darbam darbiniecēm, kuras nav varējušas īstenot pilnīgu profesionālo sagatavošanu obligātā dzemdību atvaļinājuma dēļ.

Par ceturto jautājumu

- 44 Ņemot vērā uz trešo jautājumu sniegto atbildi, uz ceturto jautājumu nav jāatbild.

Par piekto jautājumu

- 45 Ar savu piekto jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Direktīvas 2006/54 14. panta 1. punkta c) apakšpunkts un 15. pants ir pietiekami skaidri, precīzi un beznosacījuma, lai būtu tieši piemērojami.
- 46 Šajā sakarā ir jānorāda, ka no pastāvīgās judikatūras izriet, ka visos gadījumos, kad direktīvas normas no to satura viedokļa šķiet esam beznosacījuma un pietiekoši precīzas, privātpersonas var uz tām atsaukties pret dalībvalsti valsts tiesā (skat. it īpaši 1990. gada 12. jūlija spriedumu lietā C-188/89 *Foster* u.c., *Recueil*, I-3313. lpp., 16. punkts, un 2003. gada 20. marta spriedumu lietā C-187/00 *Kutz-Bauer*, *Recueil*, I-2741. lpp., 69. punkts).
- 47 Ir jāsecina, ka Direktīvas 2006/54 14. panta 1. punkta c) apakšpunkts un 15. pants atbilst šīm prasībām.
- 48 Attiecībā uz minētās direktīvas 14. panta 1. punkta c) apakšpunktu, kurā ietverti noteikumi par tāda principa īstenošanu, kas paredz vienlīdzīgas iespējas un attieksmi pret vīriešiem un sievietēm nodarbinātības un profesijas jautājumos, tādēļ ir jāsecina, ka ar to vispārīgā veidā un ar nepārprotamiem nosacījumiem izslēdz jebkādu diskrimināciju, kas balstīta uz personas dzimumu, tajā minētajās jomās (šajā ziņā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Sarkatzis Herrero*, 36. punkts).

- 49 Tāpat šīs pašas direktīvas 15. pantā skaidri, precīzi un beznosacījuma veidā ir paredzēts, ka sievietei dzemdību atvaļinājumā ir tiesības pēc minētā atvaļinājuma beigām atgriezties savā darbā vai līdzvērtīgā amatā ar noteikumiem un nosacījumiem, kas nav viņai mazāk labvēlīgi, un gūt labumu no visiem darba apstākļu uzlabojumiem, uz kuriem viņai būtu bijušas tiesības prombūtnes laikā.
- 50 Tā kā abas apskatāmās tiesību normas ir tieši piemērojamas, vēl jāmin, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru valsts tiesai, kurai ir pienākums savas kompetences ietvaros piemērot Savienības tiesību normas, ir arī pienākums nodrošināt šo normu pilnīgu efektivitāti, pēc savas iniciatīvas vajadzības gadījumā nepiemērojot tām pretrunā esošas valsts tiesību normas, bez pienākuma lūgt vai sagaidīt, kad tās tiks atceltas likumdošanas ceļā vai izmantojot kādu citu konstitūcijā paredzētu metodi (skat. it īpaši 1978. gada 9. marta spriedumu lietā 106/77 *Simmenthal*, *Recueil*, 629. lpp., 24. punkts, un iepriekš minēto spriedumu lietā *Kutz-Bauer*, 73. punkts). Tādējādi apsūdzētā persona var atsaukties uz Direktīvas 2006/54 14. panta 1. punkta c) apakšpunktu un 15. pantu, vērsoties pret attiecīgo dalībvalsti, lai nepieļautu jebkādas valsts tiesību normas, kura ir pretrunā minētajiem pantiem, piemērošanu.
- 51 No iepriekšminētajiem apsvērumiem izriet, ka uz piekto jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 2006/54 14. panta 1. punkta c) apakšpunkta un 15. panta noteikumi ir pietiekami skaidri, precīzi un beznosacījuma, lai būtu tieši piemērojami.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 52 Attiecībā uz lietas dalībniekiem šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Tiesāšanās izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto lietas dalībnieku tiesāšanās izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (pirmā palāta) nospriež:

- 1) Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 5. jūlija Direktīvas 2006/54/EK par tāda principa īstenošanu, kas paredz vienlīdzīgas iespējas un attieksmi pret vīriešiem un sievietēm nodarbinātības un profesijas jautājumos, 15. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tam pretrunā ir tādas valsts tiesību normas, saskaņā ar kurām, atsaucoties uz sabiedrības interesēm, tiek izslēgta sieviete, kura atrodas dzemdību atvaļinājumā, no profesionālās sagatavošanas kursa, kurš ir būtiska viņas darba daļa un kurš obligāti ir jāapmeklē, lai varētu kandidēt uz iecelšanu pastāvīgā ierēdņa statusā, kā arī, lai varētu saņemt darba apstākļu uzlabojumu, nodrošinot viņai tiesības piedalīties nākamajā sagatavošanas kursā, bet tā norises laikam neesot zināmam;
- 2) Direktīvas 2006/54 14. panta 2. punkts nav piemērojams valsts tiesību aktam, kā pamatlietā izskatāmais, ar kuru neparedz noteiktu nodarbošanos tikai vīriešu dzimuma darbiniekiem, bet ar kuru tiek kavēta pieeja šim darbam darbiniecēm, kuras nav varējušas īstenot pilnīgu profesionālo sagatavošanu obligātā dzemdību atvaļinājuma dēļ;
- 3) Direktīvas 2006/54 14. panta 1. punkta c) apakšpunkta un 15. panta noteikumi ir pietiekami skaidri, precīzi un beznosacījuma, lai būtu tieši piemērojami.

[Paraksti]